КАНТРОЛЬНЫ
ЭКЗЕМПЛЯР

Установа вышэйшай адукацыі
"Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт
імя Максіма Танка"

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Прарэктар па вучэбнай рабоце
А.В. Макоўчык
"21" [illegible] 2019 г.

Рэгістрацыйны УД 31-1-20 /вуч.

Палеаграфія

**Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі
па дысцыпліне па выбары для спецыяльнасці:**

1 – 02 03 01 Беларуская мова і літаратура

2019 г.

2

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйнага стандарта ОСВО 1-02 03 03, уведзенага ў дзеянне пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 30.08.2013 г. № 87 і вучэбнага плана для спецыяльнасці 1 – 02 03 01 Беларуская мова і літаратура

СКЛАДАЛЬНІК:

Н.У. Чайка, прафесар кафедры мовазнаўства і лінгвадыдактыкі ўстановы вышэйшай адукацыі "Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка", доктар філалагічных навук, прафесар

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

А.С. Васілеўская, загадчык кафедры беларускага і рускага мовазнаўства, БДПУ, кандыдат філалагічных навук, дацэнт

Г.К. Чахоўскі, дацэнт кафедры беларускага мовазнаўства БДУ, кандыдат філалагічных навук, дацэнт

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай мовазнаўства і лінгвадыдактыкі ўстановы вышэйшай адукацыі "Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка"
(пратакол № 9 ад 19.04.2019 г.)

Загадчык кафедры
мовазнаўства і лінгвадыдактыкі ____________ Д.В. Дзятко

Саветам філалагічнага факультэта ўстановы вышэйшай адукацыі "Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка"
(пратакол № 8 ад 24.04.2019 г.)

Старшыня савета ____________ В.Д. Старычонак

Афармленне вучэбнай праграмы і суправаджальных матэрыялаў дзеючым патрабаванням Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь адпавядае.

Метадыст вучэбна-метадычнага
аддзела БДПУ ____________ С.А.Старадуб

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Мэта вучэбнай дысцыпліны па выбары “Палеаграфія” – садзейнічаць фарміраванню гісторыка-філалагічнай эрудыцыі будучых спецыялістаў; навучыць аналізаваць і абагульняць наяўныя моўныя факты; сфарміраваць навыкі практычнага ўкаранення атрыманых ведаў у будучай прафесійнай дзейнасці; выхаваць павагу да духоўнай і інтэлектуальнай спадчыны славянскіх народаў.

Задачы вучэбнай дысцыпліны па выбары “Палеаграфія”:

– даць уяўленне аб палеаграфіі як дапаможнай гісторыка-філалагічнай дысцыпліне;

– пазнаёміць з палеаграфічнымі асаблівасцямі кірылічных помнікаў X – XIX стст.;

– пашырыць і засвоіць веды і навыкі, якія дапамогуць правільна чытаць старажытныя помнікі;

– навучыць арыентавацца ў спецыяльнай літаратуры і самастойна знаходзіць адказы на складаныя тэарэтычня і практычныя пытанні.

Вывучэнне вучэбнай дысцыпліны па выбары “Палеаграфія” павінна забяспечыць фарміраванне ў студэнтаў *акадэмічных, сацыяльна-асобасных і прафесійных кампетэнцый.*

Патрабаванні да акадэмічных кампетэнцый

Студэнт павінен:

АК-5. Быць здольным ствараць новыя ідэі (валодаць крэатыўнасцю).

АК-8. Валодаць навыкамі вуснай і пісьмовай камунікацыі.

АК-9. Умець вучыцца, павышаць сваю кваліфікацыю на працягу ўсяго жыцця.

Патрабаванні да сацыяльна-асобасных кампетэнцый спецыяліста

Студэнт павінен:

СЛК-3. Валодаць здольнасцю да міжасобасных камунікацый.

СЛК-4. Валодаць навыкамі здароўезберагання.

Патрабаванні да прафесійных кампетэнцый

Студэнт павінен быць здольным:

ПК-1. Кіраваць вучэбна-пазнавальнай і вучэбна-даследчай дзейнасцю навучэнцаў.

ПК-2. Выкарыстоўваць аптымальныя метады, формы і сродкі навучання.

ПК-3. Арганізоўваць і праводзіць вучэбныя заняткі розных відаў і форм.

ПК-4. Арганізоўваць самастойную працу навучэнцаў.

ПК-11. Развіваць вучэбныя магчымасці і здольнасці навучэнцаў на аснове сістэмнай педагагічнай дыягностыкі.

ПК-12. Развіваць навыкі самастойнай работы навучэнцаў з вучэбнай, даведачнай, навуковай літаратурай і інш. крыніцамі інфармацыі.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

ПК-13. Арганізоўваць і праводзіць карэкцыйна-педагагічную дзейнасць з навучэнцамі.

ПК-14. Папярэджваць і пераадольваць непаспяховасць навучэнцаў.

ПК-15. Фармуляваць адукацыйныя і выхаваўчыя мэты.

ПК-16 – ацэньваць вучэбныя дасягненні навучэнцаў, а таксама ўзроўні іх выхаванасці і развіцця.

ПК-17. Ажыццяўляць прафесійную самаадукацыю і самавыхаванне з мэтай удасканалення прафесійнай дзейнасці.

ПК-18. Арганізоўваць цэласны адукацыйны працэс з улікам сучасных адукацыйных тэхналогій і педагагічных інавацый.

ПК-19. Аналізаваць і ацэньваць педагагічныя з’явы і падзеі мінулага ў святле сучасных навуковых ведаў.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны па выбары “Палеаграфія” студэнт павінен ***ведаць:***

– асноўныя прыёмы палеаграфічнага аналізу;

– знешнія асаблівасці найбольш вядомых пісьмовых помнікаў;

– этапы і заканамернасці развіцця тэхнікі кірылічнага пісьма.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны па выбары “Палеаграфія” студэнт павінен ***умець:***

– адрозніваць па знешнім выглядзе найбольш важныя помнікі Старажытнай Русі і Вялікага Княства Літоўскага;

– чытаць асобныя тэксты XI – XVIII ст., змешчаныя ў вучэбных дапаможніках, а таксама па фотакопіях;

– расшыфроўваць цітлы і лічбы;

– праводзіць лінгвістычныя і культуралагічныя назіранні, рабіць абагульненні і вывады.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны па выбары “Палеаграфія” студэнт павінен ***валодаць:***

– уменнем аналізаваць старажытныя тэксты;

– навыкамі класіфікацыі старажытных тыпаў пісьма;

– прыёмамі палеаграфічнага аналізу.

Месца вучэбнай дысціпліны ў шэрагу іншых дысцыплін.“Палеграфія”– вучэбная дысцыпліна, якая мае ярка выражаны міждысцыплінарны характар, што абумоўлена яе аб’ектам даследавання. Паколькі старажытныя віды пісьма вывучаюцца ў розных навуках – мовазнаўстве, літаратуразнаўстве, гісторыі і інш., то гэта дазваляе настаўніку ў працэсе выкладання беларускай мовы і літаратуры на анамастычным матэрыяле паспяхова ажыццяўляць міжпрадметныя сувязі.

Сувязь вучэбнай дысцыпліны з іншымі дысцыплінамі. Пры вывучэнні вучэбнай дысцыпліны прадугледжваецца пераемнасць і сувязь яго з іншымі лінгвістычнымі дысцыплінамі (сучаснай беларускай літаратурнай мовай, актуальнымі праблемамі беларускай мовы, гісторыяй беларускай літаратурнай мовы, параўнальнай граматыкай усходнеславянскіх моў,

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

гістарычнай граматыкай, стараславянскай мовай і інш.), а таксама са школьным курсам беларускай мовы. Асаблівая ўвага пры выкладанні асобных тэм павінна ўдзяляцца вывучэнню спецыфічных рыс беларускіх уласных імёнаў. Лекцыйныя і практычныя заняткі, прадугледжаныя вучэбным планам, узаемна звязаны і арганічна дапаўняюць адно аднаго, даючы магчымасць паглыбіць і ўдасканаліць набытыя веды.

У адпаведнасці з вучэбным планам установы вышэйшай адукацыі "Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка" на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны "Палеаграфія" на 4 курсе адводзіцца: усяго – 100 гадзін, аўдыторных – 40 гадзін, на самастойную працу – 24 гадзіны.

Форма атрымання вышэйшай адукацыі – дзённая.

Размеркаванне гадзін па семестрах на дзённым аддзяленні:

8 семестр:

Лекцыі – 22 гадзіны.

Практычныя заняткі – 18гадзін.

На самастойную працу – 24 гадзіны.

На самастойную працу адведзена па раздзелах (тэмах) наступная колькасць гадзін: раздзел 1.1 – 2 гадзіны, 2.2 – 2 гадзіны, 2.3 – 2 гадзіны, 3.2 – 2 гадзіны, 4.1 – 2 гадзіны, 4.3 – 2 гадзіны, 4.4 – 2 гадзіны 5.1 – 2 гадзіны, 5.3 – 2 гадзіны, 6.2 – 2 гадзіны, 7.2 – 2 гадзіны, 7.3 – 2 гадзіны.

Раздзелы (тэмы), па якіх праводзяцца рэйтынгавыя кантрольныя работы: раздзел 4.1 – 4.2 – рэйтынгавая кантрольная работа № 1, раздзел 5.1 – 5.2 рэйтынгавая кантрольная работа № 2, раздзел 6.1 – 6.2 – рэйтынгавая кантрольная работа № 3.

Форма атэстацыі па вучэбнай дысцыпліне – **экзамен**.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

1. Уводзіны. Палеаграфія як дапаможная гісторыка-філалагічная дысцыпліна. Сувязь палеаграфіі з іншымі гістарычнымі і лінгвістычнымі дысцыплінамі.

2. Станаўленне і сутнасць палеаграфічнай метадалогіі.

2.1. Метад палеаграфічнага аналізу і яго асноўныя прыёмы. Датаванне, лакалізацыя і вызначэнне аўтарства помнікаў.

2.2. Першыя спробы палеаграфічнага аналізу і іх прычыны. “Паморскія адказы” А. Дзянісава. Роля І.І. Сразнеўскага, А.І. Сабалеўскага, Я.Ф. Карскага і інш. у распрацоўцы славяна-кірылічнай палеаграфіі.

2.3. Палеаграфічныя даследаванні 20 і 21 ст. Рукапісы-фальсіфікацыі. Роля палеографаў і лінгвістаў у выкрыцці падробак.

3. Пачатак славянскага пісьменства.

3.1. Пытанне пра функцыянаванне пісьменства ў славян да прыняцця хрысціянства. Рунічнае пісьмо. Час, месца і ўмовы ўзнікнення славянскага пісьменства.

3.2. Кірыліца і глаголіца: пытанне аб паходжанні азбук. Палімсесты. Дзейнасць Кірыла і Мяфодзія. Кірыліца і глаголіца на ўсходнеславянскіх землях.

4. Кірылічнае пісьменства Старажытнай Русі.

4.1. Асноўныя тыпы помнікаў пісьменства 10 – 13 стст. Надпісы на прадметах быту, камянях, графіці на сценах Кіеўскай Сафіі. Найбольш старажытныя датаваныя помнікі на пергаменце. Пісьмо на драўляных дошках. Берасцяныя граматы.

4.2. Помнікі 10 – 13 стст., створаныя на тэрыторыі Беларусі.

4.3. Ранні і позні устаў. Матэрыялы і прылады для пісьма. Фарбавальныя рэчывы. Фармат і кошт рукапісаў. Мастацкае аздабленне помнікаў: арнамент, мініяцюра, пераплёт. Візантыйскі арнамент.

4.4. Палеаграфічныя асаблівасці помнікаў 10 – 13 ст.

4.5. Фармат рукапісаў 10 – 13 стст. Папяровыя млыны на Беларусі.

5. Кірылічнае пісьменства 14 – 17 стст.

5.1. Пісьменства ў Вялікім Княстве Літоўскім і землях сучаснай Расіі. Гістарычныя падзеі і іх ўплыў на развіццё пісьменства. Пашырэнне цэнтраў кнігапісання. Вялікакняская канцылярыя і яе функцыі. Асноўныя помнікі беларускай і рускай рукапіснай кнігі 14 – 16 стст. Узнікненне скарапісу ў беларускім дзелавым пісьменстве. Віды скарапісу. Асаблівасці беларускага скарапісу.

5.2. Палеаграфічныя асаблівасці рукапісных помнікаў 14 – 17 ст. Паўустаў, абрысы паўустаўных літар. Старэйшы паўустаў. Малодшы паўустаў. Надрадковыя знакі. Скарачэнні. Вязь. Літоўская і маскоўская вязь. Тайнапіс.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

5.3. Мастацкае аздабленне рукапісаў. Тэраталагічны, балканскі і неавізантыйскі стылі арнаменту. Матэрыялы і прылады пісьма. Выкарыстанне пергаменту. З'яўленне паперы. Тэхналогія вырабу паперы. Філігрань. Вадзяныя знакі. Упарадкаванне фармату кніг.

6. Кірылічнае пісьменства 18 – 19 стст.

6.1. Кірылічнае пісьменства 18 – 19 стст. Развіццё графічнай сістэмы.

6.2. Грамадзянскі шрыфт і яго ўплыў на пісьменства ўсходніх славян. Звужэнне жанраў рукапісных дакументаў у 19 ст.

6.3. Палеаграфічныя асаблівасці пісьмовых помнікаў 18 – 19 ст. Мастацкае аздабленне: пераплёты, вокладкі. Фабрычная папера.

7. Лацінскае і арабскае пісьмо на тэрыторыі Беларусі.

7.1. Вытокі лацінскага пісьма. З'яўленне і выкарыстанне лацінкі ў Вялікім Княстве Літоўскім.

7.2. Месца і роля лацінскай графікі ў практыцы беларускага кнігадрукавання 19 – 20 ст.

7.3. Арабскае пісьмо на беларускіх землях, прычыны яго ўзнікнення. Кітабы, іх палеаграфічныя і моўныя асаблівасці.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ
(дзённая форма атрымання адукацыі)

№ раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		Самастойная работа	Літаратура	Форма кантролю ведаў
		лекцыйныя	практычныя			
1	2	3	4		6	7
	ПАЛЕАГРАФІЯ (40 гадзін)	**22**	**18**	**24**		
1.	**Уводзіны (2 г.)**	**2**				
1.1.	1. Палеаграфія як дапаможная гісторыка-філалагічная дысцыпліна. 2. Сувязь палеаграфіі з іншымі гістарычнымі і лінгвістычнымі дысцыплінамі.	2		2	1, 2, 7	апытванне, вуснае паведамленне
2.	**Станаўленне і сутнасць палеаграфічнай метадалогіі (6 г.)**	**4**	**2**			
2.1.	1.Метад палеаграфічнага аналізу і яго асноўныя прыёмы. 2. Датаванне, лакалізацыя і вызначэнне аўтарства помнікаў.	2			2, 6, 8	
2.2.	1. Першыя спробы палеаграфічнага аналізу і іх прычыны. 2. "Паморскія адказы" А. Дзянісава. Роля І.І. Сразнеўскага, А.І. Сабалеўскага, Я.Ф. Карскага і інш. у распрацоўцы славяна-кірылічнай палеаграфіі	2		2	1, 9, 10	
2.3.	1. Палеаграфічныя даследаванні 20 і 21 ст. Рукапісы-фальсіфікацыі. 2. Роля палеаграфаў і лінгвістаў у выкрыцці падробак		2	2	2	апытванне, вуснае паведамленне
3.	**Пачатак славянскага пісьменства (4 г.)**	**2**	**2**			
3.1.	1.Пытанне пра функцыянаванне пісьменства ў славян да прыняцця хрысціянства. 2. Рунічнае пісьмо. Час, месца і ўмовы ўзнікнення славянскага пісьменства.	2			1	
3.2.	1. Кірыліца і глаголіца: пытанне аб паходжанні азбук. Палімсесты. 2. Дзейнасць Кірыла і Мяфодзія. 3. Кірыліца і глаголіца на ўсходнеславянскіх землях.		2	2		Камбінаванае апытванне, вуснае паведамленн
4.	**Кірылічнае пісьменства Старажытнай Русі (10 г.)**	**4**	**6**			

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

4.1.	1. Асноўныя тыпы помнікаў пісьменства 10-13 стст. 2. Надпісы на прадметах быту, камянях, графіці на сценах Кіеўскай Сафіі. 3. Найбольш старажытныя датаваныя помнікі на пергаменце. 4. Пісьмо на драўляных дошках. Берасцяныя граматы.	2		2	1, 3, 6	
4.2.	1. Помнікі 10 – 13 стст., створаныя на тэрыторыі Беларусі.		2			апытванне, вуснае паведамленне
4.3.	1. Ранні і позні устаў. 2. Матэрыялы і прылады для пісьма. Фарбавальныя рэчывы. 3. Фармат і кошт рукапісаў. 4. Мастацкае аздабленне помнікаў: арнамент, мініяцюра, пераплёт. Візантыйскі арнамент.	2		2	1, 2, 6, 7	апытванне, вуснае паведамленне
4.4.	1. Палеаграфічныя асаблівасці помнікаў 10 – 13 стст.		2	2		апытванне, вуснае паведамленне, пісьмовае заданне
4.5.	1. Фармат рукапісаў 10 – 13 стст. Папяровыя млыны на Беларусі.		2			апытванне, вуснае паведамленне
5.	**Кірылічнае пісьменства 14 – 17 стст. (6 г.)**	**4**	**2**			
5.1.	1. Пісьменства ў Вялікім Княстве Літоўскім і землях сучаснай Расіі. Гістарычныя падзеі і іх ўплыў на развіццё пісьменства. Пашырэнне цэнтраў кнігапісання. 2 Вялікакняская канцылярыя і яе функцыі. 3. Асноўныя помнікі беларускай і рускай рукапіснай кнігі 14 – 16 стст. 4. Узнікненне скорапісу ў беларускім дзелавым пісьменстве. Віды скорапісу. 5. Асаблівасці беларускага скорапісу.	2		2	1, 2, 5	Франтальнае апытванне, вуснае паведамленне
5.2.	1. Палеаграфічныя асаблівасці рукапісных помнікаў 14 – 17 стст. 2. Паўустаў, абрысы паўустаўных літар. Старэйшы паўустаў. Малодшы паўустаў. 3. Надрадковыя знакі. Скарачэнні. Вязь. Тайнапіс.	2			1, 2, 6, 9	апытванне, вуснае паведамленне
5.3.	1. Мастацкае аздабленне рукапісаў. 2. Візантыйскі, тэраталагічны, балканскі і неавізантыйскі стылі арнаменту. 3. З'яўленне паперы. Філігрань. Вадзяныя знакі. Упарадкаванне фармату кніг.		2	2	1	апытванне, вуснае паведамленне
6.	**Кірылічная палеаграфія 18 – 19 стст. (6 г.)**	**4**	**2**			
6.1.	1. Кірылічнае пісьменства 18 – 19 стст.	2			10	

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

	2. Развіццё графічнай сістэмы.					
6.2.	1. Грамадзянскі шрыфт і яго ўплыў на пісьменства ўсходніх славян. 2. Звужэнне жанраў рукапісных дакументаў у 19 ст.		2	2		апытванне, вуснае паведамленне
6.3.	1. Палеаграфічныя асаблівасці пісьмовых помнікаў 18 – 19 ст. 2. Мастацкае аздабленне: пераплёты, вокладкі. Фабрычная папера.	2			7	апытванне, вуснае паведамленне
7.	**Лацінскае і арабскае пісьмо на тэрыторыі Беларусі (6 г.)**	**2**	**4**			
7.1.	1. Вытокі лацінскага пісьма. 2. З'яўленне і выкарыстанне лацінкі ў Вялікім Княстве Літоўскім.	2			2, 6, 7	апытванне, вуснае паведамленне
7.2.	1. Месца і роля лацінскай графікі ў практыцы беларускага кнігадрукавання 19 – 20 ст.		2	2	1	апытванне, вуснае паведамленне
7.3.	1. Арабскае пісьмо на беларускіх землях, прычыны яго ўзнікнення. 2. Кітабы, іх палеаграфічныя і моўныя асаблівасці.		2	2		апытванне, вуснае паведамленне
	Усяго:	**22**	**18**	**24**		**экзамен**

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

ЛІТАРАТУРА

Асноўная літаратура

1. Калечыц, І. Л. Дапаможныя гістарычныя дысцыпліны : вучэб.-метад. дапам. / І. Л. Калечыц ; М-ва адукацыі Рэсп. Беларусь, Беларус. дзярж. пед. ун-т. – 2-е выд. – Мінск : БДПУ, 2009. – 140 с.
2. Калечиц, И. Л. Практикум по вспомогательным историческим дисциплинам: палеография, геральдика, хронология, ономастика : пособие для студентов вузов / И. Л. Калечиц ; М-во образования Респ. Беларусь, Белорус. гос. пед. ун-т. – 2-е изд., испр. и доп. – Минск : БГПУ, 2015. – 156 с.

Дадатковая літаратура

1. Груша, А. І. Беларуская кірылічная палеаграфія : вучэб. дапам. / А. І. Груша. – Мінск : Беларус. дзярж. ун-т, 2006. – 87 с.
2. Истрин, В. А. 1100 лет славянской азбуки / В. А. Истрин. – М. : Наука, 1988. – 192 с.
3. Карский, Е. Ф. Славянская кирилловская палеография / Е. Ф. Карский ; предисл. В. И. Борковского. – М. : Наука, 1979. – 494 с.
4. Кобрин, В. Б. Вспомогательные исторические дисциплины / В. Б. Кобрин, Р. А. Леонтьева, П. А. Шорин. – М. : Просвещение, 1984. – 106 с.
5. Козлов, В. П. Тайны фальсификации. Анализ подделок исторических источников XVIII–XIX веков / В. П. Козлов. – М. : Аспект Прес, 1996. – 272 с.
6. Леонтьева, Г. А. Ключи к тайнам КЛИО: палеография, метрология, хронология, геральдика, нумизматика, ономастика, генеалогия : кн. для учащихся и студентов / Г. А. Леонтьева, П. А. Шорин, В. Б. Кобрин. – М. : Просвещение, 1994. – 286 с.
7. Леонтьева, Г. А. Вспомогательные исторические дисциплины : учеб. для студентов высш. учеб. заведений / Г. А. Леонтьева, П. А. Шорин, В. Б. Кобрин ; под ред. Г. А. Леонтьевой. – М. : ВЛАДОС, 2003. – 368 с.
8. Куль-Сяльверстава, С. Я. Беларуская палеаграфія : навуч. дапам. / С. Я. Куль-Сяльверстава. – Гродна : Гродзен. дзярж. ун-т, 1996. – 104 с.
9. Тихомиров, М. Н. Русская палеография / М. Н. Тихомиров, А. В. Муравьев. – М. : Высш. шк., 1966. – 288 с.
10. Ячмянёва, І. М. Беларуская палеаграфія : дапаможнік / І. М. Ячмянёва. – Магілеў : Магілеўс. дзярж. ун-т, 2007. – 80 с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

МЕТАДЫЧНЫЯ РЭКАМЕНДАЦЫІ ПА АРГАНІЗАЦЫІ І ВЫКАНАННІ САМАСТОЙНАЙ ПРАЦЫ ПА ДЫСЦЫПЛІНЕ ПА ВЫБАРЫ “ПАЛЕАГРАФІЯ”

Для павышэння якасці прафесійнай падрыхтоўкі будучых настаўнікаў мэтазгодна на працягу ўсяго тэрміну навучання ў ВНУ прыцягваць кожнага студэнта да сістэматычнай самастойнай работы. Змест і формы самастойнай работы студэнтаў распрацоўваюцца супрацоўнікамі кафедры ў адпаведнасці з мэтамі і задачамі адукацыйнага стандарту.

Матэрыял, рэкамендаваны для самастойнага вывучэння, студэнты павінны атрымліваць ад выкладчыка з першых тыдняў семестра. Матэрыял для самастойнай працы, распрацаваны выкладчыкамі кафедры, можа ўключаць комплексы індывідуальных заданняў па пэўных тэмах, сістэму індывідуальных дамашніх кантрольных работ па тэмах і раздзелах дысцыпліны.

На самастойнае вывучэнне варта прапаноўваць асобныя тэмы лекцый або іх часткі па раней складзеным плане з указаннем асноўнай і дадатковай літаратуры па праблеме.

Эфектыўнасць самастойнай працы студэнтаў залежыць ад многіх фактараў. Тут і аптымальна выбраная форма працы, і дакладныя, канкрэтныя ўказанні і рэкамендацыі выкладчыка з наступнай аб’ектыўнай ацэнкай яе вынікаў і, самае важнае, сістэматычнасць і паслядоўнасць у правядзенні такой працы.

Самастойная работа студэнтаў прадугледжвае выкананне кантрольных прац, тэстаў, падрыхтоўку вусных паведамленняў і пісьмовых рэфератаў па вызначанай тэматыцы, знаёмства з навуковай, навукова-папулярнай, хрэстаматыйнай літаратурай, з тэрміналагічнымі слоўнікамі, пераклад, рэферыраванне і анатаванне прафесійна арыентаваных тэкстаў і інш.

Самастойная работа студэнтаў праводзіцца ў аб’ёме, прадугледжаным вучэбным планам.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

п/п	Назва тэмы, раздзела	Коль-касць гадзін на СПС	Заданне	Форма выканання
1.1	Палеаграфія як дапаможная гісторыка-філалагічная дысцыпліна.	2	Падрыхтаваць канспект пра мэты і задачы курса, пра асноўныя перыяды развіцця палеаграфіі.	Канспект
2.2	Першыя спробы палеаграфічнага аналізу і іх прычыны. “Паморскія адказы” А. Дзянісава. Роля	2	Падрыхтаваць партфоліа, дзе будуць праілюстраваны асноўныя працы І.І. Сразнеўскага, Я.Ф.	Прэзентацыя

	І.І. Сразнеўскага, А.І. Сабалеўскага, Я.Ф. Карскага і інш. у распрацоўцы славяна-кірылічнай палеаграфіі.		Карскага па распрацоўцы тэарэтычных пытанняў славяна-кірылічнай палеаграфіі.	
2.3	Палеаграфічныя даследаванні 20 і 21 ст. Рукапісы-фальсіфікацыі. Роля палеаграфаў і лінгвістаў у выкрыцці падробак.	2	Падрыхтаваць прэзентацыю пра Палеаграфічныя даследаванні 20 і 21 ст	Прэзентацыя
3.2	Дзейнасць Кірыла і Мяфодзія. Кірыліца і глаголіца на ўсходнеславянскіх землях.	2	Сабраць і скапіраваць фрагменты кірылічных і глагалічных помнікаў пісьменнасці, зрабіць іх аналіз.	Картатэка моўных фактаў; рэферат
4.1	Надпісы на прадметах быту, камянях, графіці на сценах Кіеўскай Сафіі. Найбольш старажытныя датаваныя помнікі на пергаменце. Пісьмо на драўляных дошках. Берасцяныя граматы.	2	Правесці аналіз надпісаў на прадметах быту, камянях, графіцы на сценах Кіеўскай Сафіі.	Даклад
4.3	Мастацкае аздабленне помнікаў: арнамент, мініяцюра, пераплёт. Візантыйскі арнамент.	2	Знайсці і зрабіць копіі фрагментаў мастацкага аздабленне помнікаў: арнамент, мініяцюра, пераплёт. Візантыйскі арнамент. Раскласіфікаваць іх па тыпах.	Картатэка моўных фактаў; рэферат.
4.4	Палеаграфічныя асаблівасці помнікаў 10 – 13 стст.	2	Падрыхтаваць рэферат пра палеаграфічныя асаблівасці помнікаў 10 – 13 стст.	Рэферат
5.1	Узнікненне скорапісу ў беларускім дзелавым пісьменстве. Віды скорапісу. Асаблівасці беларускага скорапісу.	2	Падрыхтаваць прэзентацыю на тэму “Асаблівасці беларускага скорапісу”.	Прэзентацыя
5.3	Філігрань. Вадзяныя знакі. Упарадкаванне фармату кніг.	2	Падрыхтаваць рэферат пра філігрань, вадзяныя знакі, упарадкаванне фармату кніг.	Рэферат
6.2	Звужэнне жанраў рукапісных дакументаў у 19 ст.	2	Правесці аналіз асноўных жанраў рукапісных дакументаў у 19	Даклад

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

			ст.	
7.2	Лацінская графіка ў практыцы беларускага кнігадрукавання 19 – 20 ст.	2	Падрыхтаваць прэзентацыю на тэму "Лацінская графіка ў практыцы беларускага кнігадрукавання".	Прэзентацыя
7.3	Кітабы, іх палеаграфічныя і моўныя асаблівасці.	2	Прааналізаваць арабскія помнікі пісьменства. Выявіць іх моўныя асаблівасці.	Рэферат

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

Кантрольная работа № 1. Кірылічнае пісьменства Старажытнай Русі.

Прааналізаваць помнікаў пісьменства 10 – 13 стст. Вызначыць палеаграфічныя асаблівасці ранняга ўстава. Выявіць матэрыялы і прылады для пісьма, фарбавальныя рэчывы, фармат і кошт рукапісаў, мастацкае аздабленне помнікаў: арнамент, мініяцюра, пераплёт.

Кантрольная работа № 2. Кірылічнае пісьменства 14 – 17 стст.

Прааналізаваць тэксты. Вызначыць палеаграфічныя асаблівасці паўустаўных дакументаў 14 – 17 ст.: памер літар, нахіл, вынасныя элементы і надрадковыя знакі. Апісаць абрысы паўустаўных літар, надрадковыя знакі, скарачэнні, вязь.

Кантрольная работа № 3. Кірылічнае пісьменства 18 – 19 стст.

Зрабіць палеаграфічны аналіз устаўных дакументаў. Вызначыць кірылічныя асаблівасці ўстаўных дакументаў. : памер літар, нахіл, вынасныя элементы і надрадковыя знакі. Апісаць абрысы скарапісных літар, надрадковыя знакі, скарачэнні.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

АПІСАННЕ СРОДКАЎ ДЫЯГНОСТЫКІ

Для атрымання аб’ектыўнай інфармацыі аб ўзроўні паспяховасці студэнтаў мэтазгодна сістэматычна выкарыстоўваць розныя віды кантролю, сярод якіх: апераджальны, бягучы, тэматычны, прамежкавы і выніковы. Кожны з відаў кантролю ўжываецца на пэўным этапе навучання і выконвае ў педагагічным працэсе адну з функцый: стымулюючую, навучальную, дыягнастычную, выхаваўчую і інш.

Апераджальная, бягучая і прамежкавая дыягностыка кампетэнцый па вучэбнай дысцыпліне “Палеаграфія” можа мець розныя формы, сярод якіх:

вусны кантроль: франтальнае, індывідуальнае, ушчыльненае (камбінаванае) апытванне на лекцыях і практычных занятках, калёквіумы, даклады на семінарах, вусныя залікі;

пісьмовы кантроль: палеаграфічны аналіз фрагментаў тэкстаў, кантрольныя апытанні, кантрольныя работы, пісьмовыя работы па аўдыторных (дамашніх) практыкаваннях, рэфераты, пісьмовыя залікі;

графічны кантроль: аналіз графічных сродкаў тэкстаў розных эпох; тэставы кантроль: падбор кароткіх адказаў у адпаведнасці з заданнямі.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

КРЫТЭРЫІ І ПАКАЗЧЫКІ АЦЭНКІ ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ СТУДЭНТАЎ НА ЭКЗАМЕНЕ

Адзнака	Крытэрыі
10	Студэнт свабодна валодае вучэбным матэрыялам і паказвае яго поўнае разуменне; выяўляе самы высокі ўзровень усвядомленасці вывучанага, абгрунтавана выкладае свае думкі, выкарыстоўваючы звесткі з дадатковай літаратуры, робіць самастойныя вывады і заключэнні, падмацоўвае свой адказ уласнымі ілюстрацыямі-доказамі. Аналіз моўных фактаў выкананы без памылак, што сведчыць пра ўменне прымяняць тэарэтычныя веды для вырашэння практычных задач навучання. Перадае матэрыял паслядоўна, захоўваючы нормы літаратуранай мовы; праяўляе адказнасць, пазнавальную актыўнасць і крэатыўнасць. Маўленне адпавядае патрабаванням лагічнасці, дакладнасці, правільнасці, выразнасці.
9	Студэнт свабодна валодае вучэбным матэрыялам, дае поўнае азначэнне лінгвістычным паняццям, выяўляе высокі ўзровень усвядомленасці вывучанага і ўменне аргументавана выкладаць яго, падмацоўвае свой адказ яркімі ілюстрацыямі-доказамі (як з дапаможнікаў, так і самастойна падабранымі). Аналіз моўных фактаў выкананы без памылак, што сведчыць пра ўменне прымяняць тэарэтычныя веды для вырашэння практычных задач навучання. Маўленне адпавядае патрабаванням лагічнасці, дакладнасці, правільнасці, выразнасці.
8	Студэнт у дастаткова поўным аб'ёме валодае вучэбным матэрыялам, самастойна абгрунтоўвае свой адказ і прыводзіць ілюстрацыі-доказы, узятыя з дапаможнікаў ці лекцый. Пры выкананні аналізу моўных фактаў дапускае асобныя недакладнасці, якія сам жа выпраўляе. Матэрыял выкладае паслядоўна, з захаваннем літаратурных нормаў; не дапускае фактычных памылак. Маўленне адпавядае патрабаванням лагічнасці, дакладнасці, правільнасці, выразнасці.
7	Студэнт у дастаткова поўным аб'ёме перадае вучэбны матэрыял з асобнымі недакладнасцямі, якія выпраўляе пасля дадатковых пытанняў; можа абгрунтаваць свой адказ, прывесці ілюстрацыі-доказы; матэрыял выкладае паслядоўна з нязначнымі адхіленнямі ад літаратурнай нормы. Аналіз моўных фактаў выкананы з некаторымі памылкамі, якія выпраўляюцца самастойна. Маўленне ў асноўным адпавядае патрабаванням лагічнасці, дакладнасці, правільнасці, выразнасці.
6	Студэнт перадае вучэбны матэрыял з нязначнымі памылкамі, але выпраўляе іх з дапамогай выкладчыка; тэарэтычныя звесткі падмацоўвае ілюстрацыямі, але без дастаткова глыбокага і доказнага іх абгрунтавання; дапускае недакладнасці ў паслядоўнасці выкладу матэрыялу і яго моўным афармленні. Аналіз моўных фактаў выкананы з нязначнымі памылкамі, якія выпраўляюцца самастойна. Маўленне ў асноўным адпавядае патрабаванням лагічнасці, дакладнасці, правільнасці, выразнасці.
5	Студэнт ў асноўным ведае і разумее галоўныя палажэнні тэмы, але дапускае памылкі ў азначэнні паняццяў і фармулёўцы правіл, якія можа выправіць з дапамогай выкладчыка; выкладае матэрыял непаслядоўна; дапускае памылкі ў моўным афармленні. Аналіз моўных фактаў выкананы з памылкамі, якія

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

	выпраўляюцца з дапамогай выкладчыка. Маўленне недастаткова лагічнае і выразнае.
4	Студэнт няпоўна выкладае праграмны вучэбны матэрыял, дапускае асобныя памылкі ў азначэнні паняццяў і фармулёўцы правіл, не ўмее абгрунтаваць свае развяжанні, адчувае цяжкасці пры падборы ілюстрацый; парушае паслядоўнасць выкладу матэрыялу, дапускае памылкі ў моўным афармленні адказу. Моўны аналіз выкананы з памылкамі, якія выпраўляюцца з дапамогай выкладчыка. Маўленне недастаткова лагічнае і выразнае.
3	Студэнт ўзнаўляе нязначную частку вучэбнага матэрыялу, дапускае істотныя памылкі, якія выпраўляе з дапамогай выкладчыка. Аналіз моўных фактаў не выкананы або выкананы з грубымі памылкамі. Маўленне не адпавядае патрабаванням лагічнасці, дакладнасці, правільнасці, выразнасці.
2	Студэнт называе асобныя моўныя факты з вучэбнага матэрыялу, дапускае істотныя памылкі, якія выпраўляе з дапамогай выкладчыка. Аналіз моўных фактаў не выкананы або выкананы са значнымі памылкамі. Маўленне не адпавядае патрабаванням лагічнасці, дакладнасці, правільнасці, выразнасці.
1	Студэнт не валодае нават асобнымі фактамі з вучэбнага матэрыялу, не ўсведамляючы іх месца ў агульнай моўнай сістэме. Аналіз моўных фактаў не выкананы або выкананы са значнымі памылкамі. Маўленне не адпавядае патрабаванням лагічнасці, дакладнасці, правільнасці, выразнасці.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ

Назва дысцыпліны, з якой патрабуецца ўзгадненне	**Назва кафедры**	**Прапановы аб зменах у змесце рабочай праграмы**	**Рашэнне, прынятае кафедрай, якая распрацавала рабочую праграму (з указаннем даты і нумара пратакола)**
Старaславянская мова Гісторыя рускай мовы Агульнае мовазнаўства Гісторыя беларускай мовы	мовазнаўства і лінгвадыдактыкі	Дапоўніць спіс літаратуры новымі выданнямі	Рэкамендаваць праграму па вучэбнай дысцыпліне “Палеаграфія” да зацвярджэння (пратакол № 9 ад 19.04.2014 г.)

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

ПЕРАЛІК ТЭАРЭТЫЧНЫХ ПЫТАННЯЎ ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ "ПАЛЕАГРАФІЯ"

1. Палеаграфія як дапаможная гісторыка-філалагічная дысцыпліна.
2. Станаўленне і сутнасць палеаграфічнай метадалогіі. Першыя спробы палеаграфічнага аналізу і іх прычыны. Палеаграфічныя даследаванні XX і XXI ст. Рукапісы-фальсіфікацыі. Роля палеаграфаў і лінгвістаў у вызначэнні статусу летапісаў.
3. Метад палеаграфічнага аналізу і яго асноўныя прыёмы.
4. Роля І.І. Сразнеўскага, А.І. Сабалеўскага, Я.Ф. Карскага і інш. у распрацоўцы славяна-кірылічнай палеаграфіі.
5. Пачатак славянскага пісьменства. Функцыянаванне пісьменства ў славян да прыняцця хрысціянства.
6. Паўднёваславянская кірылічная і глагалічная палеаграфія.
7. Кірыліца і глаголіца на ўсходнеславянскіх землях. Функцыянаванне глаголіцы і кірыліцы ў пісьмовых помніках.
8. Кірылічнае пісьменства Старажытнай Русі. Асноўныя тыпы помнікаў пісьменства X-XIII стст. Палеаграфічныя асаблівасці помнікаў X-XIII ст. Ранні і позні устаў.
9. Матэрыялы і прылады для пісьма. Фарбавальныя рэчывы. Мастацкае аздабленне помнікаў. Візантыйскі арнамент.
10. Палеаграфічныя асаблівасці рукапісных помнікаў XIV-XVII стст.
11. Паўустаў. Паўустаўныя літары і знакі.
12. Старэйшы паўустаў. Позні паўустаў. Надрадковыя знакі. Скарачэнні. Вязь. Тайнапіс.
13.Вялікакняская канцылярыя і яе функцыі.
14. Асноўныя помнікі беларускай і рускай рукапіснай кнігі XIV-XVI стст.
15. Узнікненне скорапісу ў беларускім дзелавым пісьменстве. Віды скорапісу. Асаблівасці беларускага скорапісу.
16. Мастацкае аздабленне рукапісаў. Візантыйскі, тэраталагічны, балканскі і неавізантыйскія стылі арнаменту. З'яўленне паперы. Філігрань. Вадзяныя знакі. Упарадкаванне фармату кніг.
17. Кірылічнае пісьменства XVIII-XIX стст. Развіццё графічнай сістэмы.
18. Грамадзянскі шрыфт і яго ўплыў на пісьменства ўсходніх славян. Звужэнне жанраў рукапісных дакументаў у XIX ст.
19. Палеаграфічныя асаблівасці пісьмовых помнікаў XVIII-XIX ст. Мастацкае аздабленне: пераплёты, вокладкі. Фабрычная папера.
20. Лацінскае і арабскае пісьмо на тэрыторыі Беларусі. З'яўленне і выкарыстанне лацінкі ў Вялікім Княстве Літоўскім.
21.Арабскае пісьмо на беларускіх землях, прычыны ўзнікнення, функцыянаванне.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ